

**KAZUO ISHIGURONING “THE REMAINS OF THE DAY” ROMANIDA XOTIRA,
PUSHAYMONLIK VA SHAXSIY IDENTITET MUAMMOSI**

Usmonova Gavhar Tolib qizi

O'zbekiston Davlat Jahon Tillari Universiteti
Lingvistika va ingliz adabiyoti kafedrası mustaqil izlanuvchisi
e-mail: talibovnagavhar@gmail.com

Annotatsiya: Kazuo Ishiguroning “*The Remains of the Day*” romani inson xotirasi, pushaymonlik va shaxsiy identitet masalalarini chuqur tahlil qiladi. Bosh qahramon Stivensning hayoti va xizmatga sodiqligi orqali asar ijtimoiy rol va shaxsiy ehtiyojlar o‘rtasidagi ziddiyatni ochib beradi. Roman xotiraning subyektivligi va kechikkan anglashning inson ruhiyatidagi o‘rnini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: xotira, pushaymonlik, shaxsiy identitet, ijtimoiy rol.

Аннотация: Роман Кадзуо Исигуро «*Остаток дня*» глубоко исследует темы памяти, сожаления и личной идентичности. Через жизнь и преданность главного героя Стивенса произведение раскрывает конфликт между социальными ролями и индивидуальными потребностями. Роман подчеркивает субъективность памяти и важность позднего осознания в человеческой психике.

Ключевые слова: память, сожаление, личная идентичность, социальная роль.

Abstract: Kazuo Ishiguro’s “*The Remains of the Day*” deeply explores themes of memory, regret, and personal identity. Through the life and devotion of the protagonist Stevens, the novel reveals the conflict between social roles and individual needs. It highlights the subjectivity of memory and the significance of delayed realization in the human psyche.

Keywords: memory, regret, personal identity, social role.

Kirish

Adabiyot inson ichki olamini ochishda eng kuchli vositalardan biri sanaladi. Ayniqsa, zamonaviy ingliz adabiyoti vakili Kazuo Ishiguro o'z asarlarida inson ongining murakkabliklari, xotira va identitet masalalariga chuqur yondashadi. Uning 1989 yilda chop etilgan "The Remains of the Day" romani ham aynan shu yo'nalishda yozilgan bo'lib, asarda bosh qahramon Stivens hayotining ma'nosi, xizmatga sadoqat va insoniy his-tuyg'ular o'rtasidagi murakkab ziddiyatlar tahlil etiladi. Ushbu maqolada roman doirasida xotira, pushaymonlik va shaxsiy identitet muammosi tahlil qilinadi.

Asar haqida qisqacha

Kazuo Ishiguroning "*The Remains of the Day*" romani inson xotirasi va o'zini anglash jarayonini chuqur tahlil qiluvchi asardir. Asarda bosh qahramon, Butler Stivens o'z umrining so'nggi bosqichida o'tmish hayoti va kasbiga sodiqlik borasida chuqur mulohaza yuritadi. U ingliz aristokratiyasiga sadoqatli xizmat qilgan bo'lishiga qaramay, hayotidagi muhim qarorlarni qayta ko'rib chiqib, o'zining insoniy fazilatlarini, his-tuyg'ulari va pushaymonliklariga duch keladi.

Roman Stivens obrazida ijtimoiy rollar va shaxsiy identitet o'rtasidagi ziddiyatni ochib beradi. Uning darajasi yuqori bo'lmagan, biroq inson o'zligini unutib bor vujudi bilan o'z ishiga bo'lgan professionalligi, unga insoniy ehtiyojlardan kechishga sabab bo'ladi. Asarda xotiraning subyektivligi va inson ongining o'zini oqlashga moyilligi muhim o'rin egallaydi. Stivens o'zini oqlashga urinadi, biroq uning ichki ovozi orqali o'quvchi bu bahonalarni savol ostiga qo'yadi.

Asarda pushaymonlik va kechikkan anglash kuchli dramatik kuchga ega. Stivens va Miss Kenton o'rtasidagi hal bo'lmagan munosabatlar insoniy imkoniyatlarning boy berilishi motivini ifodalaydi. Bu orqali muallif inson hayotining "qolgan kunlari"ni qanday o'tkazish masalasini o'rta tashlaydi — inson o'z o'tmishini qanday baholaydi va kech bo'lsa-da o'zini qanday topa oladi? Topa olganida juda kech bo'lmasmikin, har bir ishni o'z vaqti soati borligini asar qahramonlarining ruhiyatida kechgan hissiyotlar orqali korib boriladi.

Asosiy qism

1. Xotira va inson ongi

Roman orqali Butler Stivensning hissiy kechinmalari afsus va nadomatlar hikoya qilinadi. Asar davomida Stivens o'z hayoti haqida orqaga nazar tashlab, o'zini oqlashga urinadi. Bu retrospektiv shaklda berilgan hikoya orqali muallif xotiraning subyektivligi, ya'ni inson o'z xotiralarini qanday «qurishi», ularni o'z holatiga moslab o'zgartirishi mumkinligini ko'rsatadi.

Masalan, Stivensning sobiq xo'jayini Lord Darlington bilan bo'lgan aloqalari bo'yicha yillar davomida iftixor bilan gapiradi. Biroq vaqt o'tib, Lord Darlingtonning siyosiy qarorlari noto'g'riligini tan olgan holda, Stivens o'z fikrlarini qayta ko'rib chiqishga majbur bo'ladi. Bu esa xotiraning faqatgina o'tmish haqiqatini emas, balki hozirgi anglash darajasini ham aks ettirishini ko'rsatadi.

2. Pushaymonlik va kechikkan anglash

Roman davomida Stivens hayotidagi bir nechta muhim qarorlar ustida qayta-qayta o'ylaydi, ayniqsa Miss Kenton bilan bo'lgan munosabatlar unga kechikkan tushunish va chin yurakdan pushaymonlik hissini uyg'otadi.

U Miss Kenton bilan yaqinlik o'rnatish imkoniyatiga ega bo'lgan, biroq kasbga bo'lgan haddan tashqari sadoqat va hissiy sovuqlik uni bu imkoniyatdan mahrum qilgan. Stivens orqaga qarab, bu qaroridan afsuslanadi, ammo vaqt o'tib ketgan – endi u faqat "qolgan kunlari"ni qanday o'tkazishi haqida o'ylashi mumkin, bu esa roman nomi bilan bevosita bog'liq.

3. Shaxsiy identitet va ijtimoiy rol

Stivens o'zini butunlay kasbga bag'ishlagan inson sifatida tasvirlanadi. U o'zining haqiqiy "men"ini butlerlik rolga "yashirib" qo'ygan. Asarda bu ijtimoiy rollar va shaxsiy identitet o'rtasidagi muvozanat yo'qligi fojiali oqibatlariga olib keladi.

Stivens boshqalarga xizmat qilishni eng oliy vazifa deb hisoblagan, biroq o'z shaxsiy baxti va ehtiyojlarini e'tibordan chetda qoldirgan. Roman yakuniga kelib, u bu haqda o'ylay boshlaydi, ammo hayotining ko'p qismi allaqachon o'tib ketgan bo'ladi.

Xulosa

"The Remains of the Day" romani inson xotirasi, identitet va kechikkan anglash orqali ichki ruhiy kurashni yoritadi. Ishiguro asarda fojiali va murakkab psixologik portret yaratadi — Stivens obrazida insonning o'z hayoti ustidan nazorat yo'qligi, kechikkan anglash va pushaymonlik dramatik shaklda tasvirlanadi. Ushbu asar bugungi kunda ham dolzarbligini yo'qotmagan, chunki u har bir o'quvchini o'z hayoti va qadriyatlarini haqida chuqur o'ylashga undaydi. Kazuo Ishiguroning "*The Remains of the Day*" romani – bu inson ongining noaniqligi, xotiraning ishonchsizligi va vaqtga bo'ysunuvchi hayot haqiqatlari haqida o'ta nozik va falsafiy mushohadadir. Asar orqali muallif insonning o'zini o'zi anglash jarayoni ko'pincha kechikib borishini, hayot davomida qabul qilingan qarorlar esa nafaqat tashqi omillar, balki ichki hissiy blokirovkalar ta'sirida shakllanishini ko'rsatadi.

Stivensning qahramon sifatida fojiaiy kuchi shundaki — u butun hayotini ma'naviy sadoqat, kasbiylik va mukammallik tamoyillariga asoslangan holda quradi, lekin bu yo'l uni insoniy yaqinlik, samimiylik va shaxsiy baxtdan yiroqlashtiradi. Uning ichki iztirobi — bu oddiy pushaymonlik emas, balki o'z hayotini ongli tarzda baholash va tan olishga bo'lgan kechikkan intilishdir. Bu esa roman g'oyasini universal qiladi — har bir inson hayotining "qolgan kunlari"da o'zini qayerda ko'rishini va qanday yashashni tanlashi muhim.

Shuningdek, Ishiguro shuni ta'kidlaydiki, inson xotirasi — bu statik arxiv emas, balki hayot davomida o'zgarib boradigan, ko'pincha o'zini oqlashga xizmat qiladigan mexanizmdir. Shuning uchun roman nafaqat tarixiy yoki individual o'tgan hayot haqida hikoya qiladi, balki u o'z-o'zimizga bergan savollarimiz, qilinmagan tanlovlarimiz va kech anglangan haqiqatlar haqida hamdir.

Demak, "The Remains of the Day" – bu insonning ichki haqiqat bilan yuzlashuvi haqida yozilgan asar bo'lib, u nafaqat ingliz jamiyati, balki har qanday jamiyatda o'zini yo'qotgan, lekin o'zini izlayotgan har bir inson uchun ahamiyatlidir.

Adabiyotlar ro'yxati :

1. Ishiguro, K. (1989). *The Remains of the Day*. London: Faber & Faber.
2. Barry, P. (2009). *Beginning Theory: An Introduction to Literary and Cultural Theory*.
3. Lewis, B. (2000). "Memory and Identity in Kazuo Ishiguro's Fiction". *Contemporary Literature Review*, Vol. 35.
4. Mullan, J. (2000). *How Novels Work*. Oxford: Oxford University Press.
5. Tötösy de Zepetnek, S. (2014). *Comparative Literature: Theory, Method, Application*. Amsterdam: John Benjamins Publishing.
6. Smith, A. (2012). "The Politics of Memory in Postwar British Literature". *Journal of Modern Literature*, Vol. 35, No. 4, pp. 45-67.
7. Wilson, R. (2003). "Identity and Service in British Butler Narratives". *Studies in English Literature*, Vol. 43, No. 1, pp. 85-103.
8. Eagleton, T. (2008). *Literary Theory: An Introduction*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
9. Bennett, A., & Royle, N. (2004). *An Introduction to Literature, Criticism and Theory*. London: Pearson Education.